

D ě t s k é   c e n t r u m
P   A   P   R   S   E   K

Dominika Kociánová:

Náhradní rodinná péče v ČR a možnosti uplatnění psychologa v této oblasti

Posudek oponenta diplomní práce

Shodou okolností sešly se ve stejném termínu dvě diplomní práce na aktuální téma náhradní rodinné péče, z nichž jedna vychází z pohledu žadatelů resp. Osvojitelů, a ta, kterou zde mám posoudit, tuto problematiku vidí očima psychologů. Obě dvě hlediska se vhodným způsobem doplňují, takže tyto dvě práce vytvářejí ve svém, celku ještě další kvalitu.

Posuzovaná práce přináší v první části přehled vývoje péče o děti bez rodin a o dopadech této životní situace na vývoj dítěte. Další část poskytuje koncizní přehled forem a typů náhradní rodinné péče a shrnuje i dostupné výzkumné výsledky. Konečně další oddíl literárně přehledové části práce snáší doklady a úloze a možnostech uplatnění psychologa v této oblasti a snaží se podchytit i nedostatky v současném fungování systému náhradní rodinné péče. Literárně teoretická část staví na osvědčených pramenech naší i světové odborné literatury – v tomto směru má naše písemnictví rozhodně silnou pozici. Zde bych se jen přimlouval za to, abychom se neostýchali pro „attachemnt“ užívat dnes již vlastně zavedený český termín „přilnutí“, i když vím, že tak dosud nečiní ani někteří renomovaní autoři. (Ještě hůře zní v empirické části citovaný – čili vůbec nejde o věc autorky – termín „attachmentový rozhovor“.) Tím spíše mohou být průkopníky mladí.

V literárně přehledové části práce autorka nastoluje o nové, netradiční možnosti uplatnění psychologa, např. při selhání náhradní rodiny či při pomoci matkám, které se vzdávají svého porozeného dítěte. Autorka se tu zamýšlí i nad společenským postavením a pocity žen, které se rozhodnou pro interrupce, ve srovnání se ženami, které dítě donosí a předají k osvojení. Ukazuje se, že v naší společnosti to právě tyto ženy nemají snadné, nehledí se na ně často pozitivně. Pozornost věnuje autorka rovněž sanaci původní rodiny dítěte a problematice osvojení stejnopohlavními páry. Dospívá tak k vytyčení aktuálních problémových oblastí v péči o děti bez rodiny a v rámci NRP. Zahrnuje sem rozvoj preventivních a sanančních programů, podporu nových forem pěstounské péče (dočasná pěstounská péče), podporu náhradním rodinám a doprovázeních náhradních rodičů a dětí podle potřeby až do dospělosti. Samostatným problémem je náhradní rodinná péče o děti s postižením.

V empirické části práce dává autorka zaznít hlasům psychologů z oblasti náhradní rodinné péče. Určitým způsobem tato empirická část proniká v podobě ilustrativních

D ě t s k é   c e n t r u m
P   A   P   R   S   E   K

výpovědí do části literárně přehledové a přispívá k jejímu oživení. Autorka oslovila celkem 11 psychologů (včetně dvou mužů) a 9 sociálních pracovníků z různých českých měst. Vedla s nimi asi 45minutový individuální rozhovor zaměřený na náplň, problémy a podněty týkající se jejich práce. Analýzou těchto rozhovorů – kvalitativním výzkumem – konkretizuje diplomandka teze a poznatky z předchozí části práce. Analýzu odpovědí ilustruje výpověďmi respondentů.

V závěru čtivé práce diplomandka plasticky, výstižně a se znalostí jak teorie, tak reality shrnuje problematiku a formuluje postřehy a náměty ke zlepšení procesu a systému náhradní rodinné péče a pro případný další výzkum.

Materiály, s nimiž autorka pracovala při výzkumu, jsou uvedeny v přílohách.

Celkově možno uzavřít, že autorka se svého diplomního úkolu zhostila s plným zdarem, prokázala schopnost pracovat s odbornou literaturou i realizovat zamýšlený výzkum kvalitativní povahy, jeho zjištění s jemností a diferencovaností analyzuje a vyvozuje z něho adekvátní závěry a doporučení. Diplomní práce je vypracována pečlivě, bez chyb. Může se bez pochyb stát předmětem obhajob s nadějí na výborný výsledek.

2. 9. 2011

PhDr. Jaroslav Šturma

D ě t s k é   c e n t r u m
P   A   P   R   S   E   K

Klára Vyšatová:

Psychologické aspekty náhradní rodinné péče v době po společenských změnách v r. 1989 v Praze

Posudek vedoucího diplomní práce

Druhá z diplomních prací tohoto období, jež se každá z jiného zorného úhlu zabývají náhradní rodinnou péčí. Je to šťastná shoda okolností, neboť můžeme porovnat pohled z perspektivy psychologů a sociálních pracovníků se subjektivním pohledem uživatelů jejich služeb - tedy rodičů – osvojitelů. Již sama možnost v dnešních podmínkách získat s ohledem na samozřejmý a legitimní respekt k ochraně osobních dat ke spolupráci skupinu osob z oblasti tak citlivé svědčí o motivaci, vytrvalosti i vynalézavosti diplomandky.

Ta v literárně přehledové části práce podává stručný, ale jasný a přehledný obraz o náhradní rodinné péči, vycházející z vymezení základních pojmů, z vytyčení oblasti náhradní rodinné péče a jejich forem přes historický vývoj těchto procesů i praktický průběh přípravy na osvojení a jeho realizaci v podmínkách Prahy v době po zveřejnění Zákona o sociálních službách z r. 2007.

Autorka prokazuje znalost relevantní literatury naší a i řady titulů cizojazyčných a na tomto podkladě se vyslovuje k řadě diskutovaných otázek, jako je podoba předadopčních přípravných kursů, uskutečnění adopce samé i řešení takových otázek, jako je informování dítěte o jeho biologických rodičích apod. Zabývá se také identitou adoptivního dítěte. Pokud jde o praktickou stránku procesů, vychází ze zkušeností Rodinného centra Zdeňka Matějčka při Dětském centru Paprsek.

Empirická část práce je pojata formou kvalitativního výzkumu uskutečněného formou dotazníků získaných nakonec od dvaceti probandů (osvojitelů pářů či jednotlivých osvojitelů) zaměřených na skutečnosti podstatně souvisící s procesem osvojení.

Výsledky podává diplomandka přehledně i za pomoci tabulek a diagramů. Poté, co takto nálezy exponuje na celkem 23 stranách textu, zabývá se odpověďmi na tři připojené otevřené otázky, kde dává probandům prostor k velmi individualizovaným reakcím. Názory a komentáře v podobě citací jsou velmi živé a čtenáře „zatahují“ do děje.

Výsledky nakonec shrnuje. Oceňuje, že v polovině případů osvojitelé vyplnili dotazník společně. Ukazuje se, že žadatelé touží osvojit si dítě především útlého věku (což

D ě t s k é   c e n t r u m
P   A   P   R   S   E   K

se většinou i stalo). Sledujeme uskutečnění adopce jaký významný zlom v životě osvojitelů. Pokud je o očekávání vzhledem k budoucímu dítěti, potvrzuje výzkum, že jen málo rodin je ochotno přijmout dítě jiného než bílého etnika či s handicapem. Čekací doba na dítě v pražských podmínkách byla u sledovaného vzorku skoro vždy více než 1 rok. Většina osvojitelů nezná biologické rodiče svého dítěte. Okolí na adopci reagovalo zpravidla pozitivně. 90% rodin je rozhodnuto informovat dítě pravdivě o jeho původu. V souvislosti s adopcí převažují pozitivní emoce. Osvojitelé hodnotí pozitivně i přípravné kursy pro adopci. Překvapivé (a v jistém slova smyslu znepokojující) je okolnost, že dvě třetiny osvojitelů změnily dítěti po osvojení jeho křestní jméno. Mnozí by byli ochotni proces osvojení absolvovat znovu.

Autorka podrobuje získané výsledky diskusi.

Práce má všechny náležitosti i stran bibliografie a příloh. Je psána pečlivě, se zaujetím, bez chyb. Považuji ji za velmi zdařilou. Diplomandka prokázala schopnost samostatně pracovat s literaturou včetně cizojazyčné, vytěžit z ní potřebné poznatky pro vlastní práci a při práci samé prokázala schopnost oslovit probandy, empaticky s nimi komunikovat a získat od nich cenné poznatky často velmi osobní povahy. Je to i prává práce, která přispívá k hodnocení a zlepšování práce Rodinného centra Zdeňka Matějčka při Dětském centru Paprsek, takže má i svůj význam praktický, nejde zdaleka jen o práci samoučelnou. Může se zajisté stát předmětem obhajoby a věřím, že nejsem jako vedoucí přespříliš zaujat, navrhuji – li hodnocení výbornou známkou.

2. 9. 2011

PhDr. Jaroslav Šturma